

# Elämää nykyajan Sveitsissä

**Sveitsi tunnetaan rikkaana** ja puolueettomana maana Euroopan keskellä. Maisemat ovat kuin kuvakirjasta ja ruokakulttuuri maukas sekoitus alppikylien traditioita ja naapurimaiden herkkuja. Monikielinen ja -kulttuurinen maa elää muutoksien keskellä, jotka heijastuvat myös arkielämään ja työyhteisöjen toimintatapoihin.

## Asuminen

Sveitsiläiset asuvat useimmin vuokralla kuin omistusasunnossa. Omassa asunnossaan asuu 37,5 % väestöstä ja vuokra-asunnoissa 62,3 %. Noin 0,2 % kansalaisista asuu sukulaisten luona tai työsuhdeasunnossa. Omistus-asunnot ovat suosittuja maaseudulla kuin kaupungeissa ja niitä hankkivat pariskunnat ja perheet. Jopa 54 % omistuskiinteistöistä on omakotitaloja ja lähes saman verran omistusasunnoista kuuluu yli 65-vuotiaille henkilöille. Yhden hengen taloudet asuvat lähes poikkeuksetta vuokra-asunnoissa, joista 70 % sijaitsee kerrostaloissa.

Käytäntönä on, että vuokran lisäksi vuokralainen maksaa asumiskulut, ”Nebenkosten”, eli sähkön, veden ja lämmityskustannukset. Yleensä työnantaja myöntää työntekijälle tämän muuttopäivän vapaaksi. Asunto tulee siivota perusteellisesti ennen luovutusta.

Kerrostaloissa on pyykkilupajärjestelmä, koska omien pesukoneiden käyttö on mahdollisten vesivahinkojen vuoksi kielletty monissa paikoissa, sillä kerrostaloasuntojen kylpyhuoneissa ei ole suomalaisen tapaan lattiakaivoja. Toinen syy saattaa olla pesukoneesta aiheutuva häiriö, koska pesuaikatauluja on vaikeampi kontrolloida. Yksi kerrostaloasumisen tärkeä sääntö on: ”Es isch zähni gsi” eli kello on jo 22.00, jonka jälkeen ei ole suotavaa häiritä naapureita missään muodossa.

Pesutupakäytäntöön kuuluu tiukka aikatauluista kiinni pitäminen ja vanhemmissa taloyhtiöissä virallinen pesutuvan avaimen luovutus sovittuna ajankohtana. Zürichiläinen akateemikko ja kirjailija Hugo Loetscher kirjoitti aiheesta tunnetun novellin ”Der Waschenküchenschlüssel”, jossa pohditaan pesutuvan avaimen syvää olemusta avaimena sveitsiläiseen demokratiaan ja järjestelmällisyyteen. Sveitsissä ei ole suotavaa ripustaa pyykejä ulos kuivumaan juhlapäivinä tai sunnuntaisin. Sähköjärjestelmän jännite Sveitsissä on 230 V ja taajuus 50 Hz. Pistorasiat ovat pääosin kolmireikäisiä.

## Liikkuminen

Liikenne Sveitsissä on rauhallista ja järjestäytyneitä. Nopeusrajoitukset ovat 50 km/h kaupungissa, 80 km/h taajamien ulkopuolella ja 120 km/h moottoriteillä. Jalankulkijoilla on tienkäyttäjän etuoikeus. Alppiteillä ylämäkeen ajavalla autolla on etuajo-oikeus.

Moottoriteiden käyttöluva maksaa 40 frangia/vuosi. Vignette-tarra liimataan auton tuulilasiin näkyvälle paikalle. Tarroja myyvät posti, huoltoasemat ja raja-asemat. Turistin pitää ostaa tarra rajalla ajaakseen moottoriteillä. Pyöräkisterinumeron eli Velovignetten käyttö Sveitsissä päättyi 31.12.2011. Polkupyörännumero oli aiemmin myös pyörän vakuutus, joka nyttemmin on siirtynyt osaksi kotivakuutusta.

Autokoulu Sveitsissä alkaa Punaisen Ristin ensiapukurssilla, jonka läpäistyään oppilas siirtyy teorian ja käytännön pariin. Teoriakurssin läpäistyään autokoululainen voi suorittaa käytännön harjoittelua tukihenkilön kanssa, jonka tulee olla vähintään 23-vuotias ja hänellä tulee olla ajokortti jo ainakin kolmen vuoden ajan. Harjoitteluautossa tulee olla näkyvästi esillä kyltti, joka

ilmoittaa autokoululaisen olevan auton ratissa. Kyltissä on valkoinen L-kirjain (saksasta: Lernfahrt) sinisellä pohjalla kaikilla Sveitsin kielialueilla.

Yleisten kulkuneuvojen käyttö on Sveitsissä erittäin suosittua. Kaikki yleiset kulkuneuvot yhdistävä aikataulujärjestelmä Swiss Travel System mahdollistaa matkojen suunnittelun ja toteutuksen minuuttiaikataululla. Sveitsin valtion nelikielisen (saksa, ranska, italia, englanti) internet-sivuston kautta löytyvät linja-autojen, raitiovaunujen, junien, järvilaivojen, gondolihissien ja hammasratajunien aikataulut ja hinnat. Sivusto toimii älypuhelimissa App-sovelluksena. Sveitsissä asuva hankkii usein julkisissa kulkuvälineissä matkustamiseen HalbTax-kortin, jolla matkustus onnistuu puoleen hintaan myös laivoissa ja useimmissa yksityisissä vuorijunissa. Tai voi hankkia GeneralAbo-kortin, jolla varustettuna matkustaa ilman maksua kaikissa julkisissa liikennevälineissä. Swiss Pass -kausilipulla turisti voi matkustaa kaikkialla Sveitsissä yhden kortin kanssa. Voimassaoloaika on neljästä vuorokaudesta vuoteen. Maailman tiheimmän rautatieverkoston keskus on Zürichin päärautatieasema, jonka kautta kulkee päivittäin 2 200 junaa 1,5 minuutin välein rytmitettyinä.

## Eläinsuojelu

Sveitsin eläinsuojelulaki on yksi maailman tiukimpia, ellei peräti tiukin. Koiranomistajien piti aikaisemmin käydä kasvatuskurssi, jossa opittiin myös tärkeää tietoa ravinnosta, liikunnasta ja ihmisen parhaan ystävän terveydenhuollosta. Kasvatuskurssin käytyään Sveitsissä asuva kansalainen sai luvan hankkia itselleen koiran. Myös maahan muuttavien koiranomistajien tuli käydä kurssi. Kurssipakko poistui vuonna 2017. Eläimessä pitää olla tunnistussiru.

Häkkieläinsäännöksiin kuuluu kotiolosuhteissa myös velvollisuus kahden jrsijän tai linnun hankkimisesta, jotta ne voivat elää ja varttua yhdessä. Kuolemantapauksissa yksin jääneelle hamsterille tai undulaatille on hankittava uusi kumppani.

Valtion virasto Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen seuraa eläinten olosuhteita yhdessä eläinlääkärien kanssa.

## Kulttuurit

Kulttuurit ovat kuin jäävuoria, joista näemme ensi kohtaamisella vain hui-pun. Kulttuurienvälisen viestinnän tutkimuksissa on todettu, että ensimmäiseksi ihminen rekisteröi uuden tuttavuuden sukupuolen ja etnisen taustan. Lyhyissä kohtaamisissa huomio kiinnittyy kieleen ja vaatetukseen.

Lähemmän tutustumisen aikana tapahtuu perehtyminen henkilön viestintätyyliin, tapoihin, uskomuksiin, asenteisiin ja arvoihin, joiden oletetaan olevan hyvin samankaltaisia, mitä enemmän henkilön etninen tausta ja ulkoinen olemus muistuttavat tarkkailijan omia lähtökohtia. On lukuisia mää-rä perusoletuksia, joista emme välttämättä ole tietoisia, mutta ne kuitenkin vaikuttavat jatkuvasti käyttäytymiseemme.

Tarkkailijan mieli on valikoiva, koska se näkee vain ne piirteet ja ominaisuudet, jotka ovat silminhavaittavia. Ennakoasenteet vaikuttavat siihen, että tarkkailija huomioi erityisesti niitä asioita, joista on joskus kuullut. Stereotyyppien käyttäminen voi olla tietoista ja tilapäistä. Ajan myötä ensivaikutelma voi kokemusten kautta muuttua ja monikulttuurinen viestintä voi alkaa.

## Tapakulttuuri

Suomalaiset ja sveitsiläiset muistuttavat monessa suhteessa toisiaan. On kuitenkin asioita, joissa toimintatavat eroavat toisistaan.

Yleinen tapakulttuuri Sveitsissä on erittäin kohtelias ja hillitty. Tervehtimiseen kuuluu kättely ja vastapuolen nimen mainitseminen: ”Guete Morge, Herr Schnyder”, ”Schöne Abe, Frau Zemp”. Jos tervehdittäviä on useampia: ”Grüezi mitenand” (saksa: miteinander), ”Hoi zäme” (saksa: zusammen). Teitittely on erittäin yleistä, samoin tittelien käyttö: ”Guete Tag Dr. Wyss”, ”Grüezi Frau Pfarrer”.

Sinuttelu ja poskisuudelmät ovat käytössä vain läheisten ystävien keskuudessa: ”Salü Jürg!”, ”Hoi Vreni!”. Oikeaoppinen poskisuudelmalla on kevyt, äänetön ja kohdistetaan ilmaan posken vierellä. Vain posket koskettavat kevyesti toisiaan. Poskisuudelmia on kolme, joista ensimmäinen oikealle poskelle.

Kaupunkien muotiliikkeissä saatetaan jo tervehtiä asiakasta ”Hallo!”-huudauksella, mikä ei vielä jokin aikaa sitten olisi tullut kysymykseenkään. Hymyt ja ystävällinen small talk kuuluvat jokaisen sveitsiläisen perustaitoihin, jotka opitaan jo lapsena. On tärkeää muistaa kiittää sekä toivottaa lähtiessä mukavaa päivän tai illan jatkoa, myös kaupoissa ja virastoissa: ”Merci viel mal.,” ”Schönen Tag, Frau Schmidt.”

Sinuttelu on hyväksyttyä saman ammattikunnan edustajien ja yhdistysten jäsenten keskuudessa. Myös kansallispuvun käyttäjät sinuttelevat toisiaan musiikkijuhlilla, vaikka eivät olisi koskaan tavanneetkaan aiemmin.

Sveitsiläinen hallitsee yleensä erittäin hyvin small talkin eli seurallisen keskustelun, jonka tärkeänä osana on myös argumentointi. Puheen keskeyttämistä tai päälle puhumista ei pidetä erityisen kohteliaana käytöksenä, mutta se voidaan tulkita myös vastapuolen kiinnostukseksi ja tulkitaan silloin positiiviseksi. Sveitsiläinen puhekuppani on usein utelias ja esittää runsaasti kysymyksiä, samalla kun lähes tauoton katsekontakti voi tuntua suomalaisesta erikoiselta.

## Elämänarvot ja tyyli

Perhettä pidetään sosiaalisen elämän ytimenä ja tasapainon lähteenä. Jos aikuisella ei ole puolisoa tai lapsia, on hän usein ikääntyvien sukulaistensa tukihenkilö niin käytännön asioissa, kuten myös vastuussa näiden muistamisesta juhlapäivinä ja loma-aikoina.

Liikuntaa ja ulkoilua arvostetaan paljon. Sveitsiläisillä on hyvin käytännöllinen suhde säämuutoksiin ja iso varasto kuhunkin säähän sopivia varusteita. Patikointi on sveitsiläisten liikuntaharrastuksista suosituin. Säännöllisesti vaelluksia tekevät 2,7 miljoonaa asukasta. Kolmen tunnin patikointeja tehdään noin 20 vuodessa, joten vaelluspäiviä kertyy ennätysmäärä 54 miljoonaa vuosittain.

Merkittyjä patikointireittejä löytyy Sveitsistä 65 000 kilometriä. Autoteitä 71 400 kilometriä ja rautatieraitteja 51 000 kilometriä. Vaellusreittien varrella on yli 50 000 kylttiä, joiden kuten itse polunkin käytettävyyden kantonit, kunnat ja vaellusyhdistysten jäsenet tarkastavat.



Vaellusreittien ylläpito maksaa 53 miljoonaa frangia vuodessa eli noin 815 frangia/km.

Työtä kunnioitetaan ja arvostetaan suuresti, samoin säästäväisyyttä. Vaatteilla ei koreilla eikä omaisuudella kerskailla. Moni sveitsiläinen on yhdistysaktiivi ja viettää osan vapaa-ajastaan hyväntekeväisyyden ja vapaaehtoistyön parissa. Yhdistystoiminta on vilkasta ja kontaktien luominen yhteisen kiinnostuksen parissa on luontevaa, joskin on muistettava, että oma aktiivisuus on edellytyksenä kontaktien luomiseen.

Puolet 14 vuotta täyttäneistä sveitsiläisistä kuuluu aktiivijäsenenä vähintään yhteen yhdistykseen tai vapaa-ajan organisaatioon. Jäsenistöissä 55 % on miehiä, 45 % naisia. Naiset osallistuvat kuitenkin usein puolisonsa yhdistystoimintaan järjestämällä mm. arpajaisia ja kahvitarjoiluja tapahtu-

miin. Tilastoissa tämä näkyy vapaaehtoistyönä, jota harrastaa noin puolet sveitsiläisistä. Seurojen aktiivijäsenistä suurin osa on alle 25-vuotiaita tai 39–74-vuotiaita. Perheellisten ruuhkavuodet näkyvät tilastossa selkeästi.

Yhdistyksistä suurin osa on urheiluseuroja. Erittäin suosittuja ovat harrastusseurat, kulttuurin ja kielten harjoittajien yhdistykset sekä luonnon ja eläinten ystävien kerhot. Myös perinteisiä traditioita ylläpitäville yhdistyksille riittää kiinnostusta modernissa Sveitsissä ja niillä on jäseniä kautta maan. Suosituimpia näistä ovat sveitsiläisen painin (Schwingen), jodlaus- ja kuorolaulun (Jodlerverband, johon kuuluvat myös alppitorven soittajat) ja sveitsiläisen pesäpallon (Hornussen) seurat.

Helvetian asukkaalla on luottamus demokratiaan, vapauteen ja ahkeruuteen. Monikulttuurisen viestinnän tutkimusten mukaan sveitsiläisten indi-

vidualismin arvo on 68, kun maailman keskiarvo on 43 ja muun Euroopan 61. Oman mielipiteen muodostaminen on tärkeää. Sen muodostamista ja perustelua harjoitellaan jo alakoulussa. Väittelykulttuuria arvostetaan ja hyvien kysymysten ja perustelujen esittämistä pidetään osoituksena älykkyydestä.

Pohjois- ja keskieuropalaisille tyypillisesti myös sveitsiläisillä on monokroninen aikakäsitys, jonka mukaan aika on rajallinen eikä sitä pidä tuhjata. Ajan käyttöä pitää suunnitella ja hallita, olla siis ahkera. Joidenkin arvioiden mukaan Sveitsin eteläisissä kantoneissa olisi käytössä Välimeren maille tyypillinen polykroninen aikakäsitys, jonka mukaan aika on joustavaa ja aina oltava tilaa muutoksille. Tämän teorian mukaan maan pohjoisilla ja eteläisillä alueilla on eroja, vaikka pohjoisrajalta etelärajalle on linnuntietä vain 250 km.

Sveitsiläinen keittiö perustuu kantonien omaleimaisiin ruokakulttuureihin, joissa vaikuttavat sekä naapurimaiden perinteet että alppikylien traditiot. Herkullisista juustoistaan tunnettu Sveitsi tuottaa korkealaatuista maitoa ihanteellisissa olosuhteissa Alpeilla, missä ilma on puhdasta ja raikasta, sekä niityt reheviä. Kausiruokat ovat suosittuja ja kauden menu rytmitetään luontaisen kasvukauden ja sadonkorjuun mukaan. Elintarvikeala kehittyy jatkuvasti, koska sveitsiläiset hakevat entistä enemmän uusia makuelämyksiä ja ovat kiinnostuneita luomu- sekä terveysvaikutteisesta ruoasta.

## Kielet

Virallisia kieliä Sveitsissä on neljä: saksa, ranska, italia ja retoromaani. Lain edessä nämä neljä kieltä ovat samanarvoisia, vaikka monikielisille maille tyypillisesti eniten maassa puhuttu kieli saattaa ottaa epävirallisen pääkielen aseman. Virallisissa tapahtumissa, kuten poliitikkojen keskustelutilaisuuksissa, jokainen läsnäolija voi puhua omaa äidinkieltään. Nykynuoret eri kielialueilla, esimerkiksi zürichiläinen geneveläisen kanssa tai ticinolainen berniläisen kanssa saattavat puhua keskenään englantia. Vanhemmat sukupolvet Sveitsin eri kielialueilla osaavat myös muiden kielialueiden kieliä ja valitsevat yleensä yhteiseksi kieleksi keskenään kommunikoidessaan yhden

Sveitsin kielistä: saksan, ranskan tai italian. Sanotaan, että sveitsiläiset eri kieliset asuvat vierekkäin eikä yhdessä, sillä kielialueet ovat selvästi rajautuneita. Sveitsiläiset ovat pääosin yksikielisiä, sillä vain 14 % kansalaisista käyttää päivittäin kahta tai useampaa kieltä.

Sveitsinsaksan puhujat oppivat koulussa saksan kirjoituskielen, joka joidenkin poikkeuksia lukuun ottamatta on hyvin samankaltaista kuin Saksassa käytetty Hochdeutsch. Tätä standardikieltä käytetään myös koulussa oppitunneilla, mutta kukaan saksankielinen sveitsiläinen ei puhu sitä äidinkielenään eikä toisen saksankielisen maanmiehensä kanssa. Näin ollen aikuisenakin sveitsiläinen ajattelee omalla kielellään, mutta kirjoittaa toisella kielellä. Nykynuoret ovat alkaneet käyttää keskinäiseen viestintään oman murteensa äännekirjoitusta, jolle ei toistaiseksi ole virallista oikeinkirjoitusta.

Ranskan kieli Sveitsissä poikkeaa emämaan kielestä mm. seuraavasti: aterioiden nimet poikkeavat Ranskan käytännöstä samaan tapaan kuin Belgiassa ja Kanadassa, Sveitsin ranskan numerjärjestelmä ei käytä vigesimallijärjestelmää, vaan on tuottanut omat, italian kielen vastineita muistuttavat numerot luvuille 70, 80 ja 90.

Italian kielen murre Sveitsin eteläisimmässä kantonissa muistuttaa läheisen Lombardian murretta. Ticinon kantonin kirjakieli on saanut monia sanoja saksan ja ranskan kielen liikenteen, kirjeenvaihdon, hallinnon ja rakennusalan sanastosta.

Retoromaanin viisi idiomia jakautuvat Graubündenin laaksojen mukaisesti. Sveitsissä retoromaanin puhujia on vain noin 40 000, mutta rajan toisella puolella Italiassa, missä kielen nimi on ladin, sitä puhuu äidinkielenään noin miljoona asukasta.

Itäisen Graubündenin kantonin koulukieli on saksa tai italia. Kolmas kantonin virallinen kieli on ollut vuodesta 2001 Rumantsch Grischun, jonka perusteet zürichiläinen kielitieteilijä Heinrich Schmid loi vuonna 1982 yhdistäen ja jakaen kantonin viiden idiomien sanastoa. Rumantsch Grischunia opetetaan kaikissa kantonin kouluissa.

Sveitsiläisillä on lämpimät suhteet naapurimaiden asukkaisiin ja kulttuureihin, joilla on sama äidinkieli. Kuunnellaan samaa musiikkia, seurataan samoja tv-kanavia ja luetaan samoja lehtiä ja kirjoja.

Päivittäin tulee naapurimaista yli 300 000 työntekijää rajan yli Sveitsiin töihin. Työvuoron päätyttyä he palaavat kotiinsa rajan toiselle puolelle. Raja-alueilla vallitsee oma kulttuuripiiri, joka voi tuntua esimerkiksi Ticinin kantonissa käyväle italialaiselle kotoisammalta, kuin kaukaisen Rooman tavat ja murre. Suurimmat rajatyöskentelyalueet löytyvät Geneven sekä Etelä-, Luoteis- ja Itä-Sveitsin alueilta.

## Sama kieli – eri kulttuuri

Kulttuurienvälinen viestintä toteutuu joskus silloinkin kun äidinkieli on nimellisesti sama. Sveitsiläiset puhuvat naapurimaiden kieliä mutta murteita, jotka poikkeavat kirjakielestä. Sveitsinsaksan standardikieli poikkeaa niin kieliopillisesti kuin sanastollisestikin emämaan Saksan kielistä ja murteista, ja jakautuu tahoillaan muista Sveitsin kielistä vaikutteita saaviin useisiin murteisiin.

Vuonna 2019 saksalaisia asui Sveitsissä 309 388. Päivittäin Saksasta käy n. 60 000 henkilöä työssä Sveitsin puolella. Niinpä kielelliset vivahteet ja tyylierot ovat olleet esillä lukuisissa artikkeleissa sveitsiläisissä sanomalehdissä ja keskusteluissa.

Siinä, missä Saksassa on aivan kohteliasta ilmoittaa leipomossa: ”Ich kriege ein Brötchen” (”Minulle tulee sämpylä”), tuntuu se sveitsiläisestä tyllystä, koska lause ei sisällä pyyntöä eikä bitte-sanaa. Alppimaassa toimii ennätysmäärä saksalaisia lääkäreitä ja on käyty paljon keskustelua siitä, voiko potilaalta edellyttää vieraan kielen, jolta Saksan kirjakieli sveitsinsaksalaisista tuntuu, käyttöä sairastapauksessa omalla kotipaikkakunnallaan. Otsikoihin on noussut sveitsiläisen potilaan sanoma: ”Miir isch es sturm gsii”, josta saksalainen lääkäri tunnisti vain sanan ”myrsky” (Sturm) potilaan kuvaillessa pyörryttävää oloaan. Sanomalehden haastattelussa pitkään Sveitsissä asunut saksalainen totesi: ”Wie würden Sie in Aserbaidchan auswandern: eine ganz andere Mentalität, eine ganz andere Kultur. Der Schweizer tickt ganz anders”, suom. ”Kuin muuttaisi Azerbaidžaniin: aivan toisenlainen mentaliteetti, täysin erilainen kulttuuri. Sveitsiläinen tikittää aivan eri tavalla.”

## Tehtävä- ja suhdekeskeisyys työympäristössä

Eurooppalaisen työ kulttuurin voi jakaa kahtia mm. seuraavalla tavalla: on maita, joissa keskitytään ilman pitkiä alkupuheita heti tehtäviin ja sellaisia, joissa keskitytään ensin ihmissuhteisiin. Euroopan symbolisena vedenjaka-jana toimii Alppien seutu.

Sveitsissä ei ole yhtä yhtenäistä liiketoimintakulttuuria, koska maassa on eri kieliryhmiä, sveitsiläiset ovat sitoutuneet omaan kantoniinsa, etnisiä ryhmiä on paljon (joka neljäs asukas on ulkomaalainen) ja maassa on kansainvälisiä yrityksiä, joissa on monikulttuuriset työympäristöt.

Yhtenäistä kuitenkin on Alppien molemmin puolin varovainen asenne ulkoisiin vaikutuksiin ja varautuneisuus riskinottoa kohtaan. Usein hyvien henkilökohtaisten suhteiden luominen vie vuosia ja vaaditaan paljon tietoa sekä vakuuttavia perusteluja, ennen kuin hyväksytään uusi suunnitelma tai menettelytapa.

Nykyisessä maailmanmenossa kulttuurit ovat jatkuvassa muutoksessa. Jotkut kulttuurin osat, kuten tietyt kansalliset arvot, muuttuvat hitaasti. Niiden rinnalla yrityskulttuurien muutoksilla on kiihkeä tempo, kun pienenevässä maailmassa monikulttuuriset yritykset ja yhteistyöprojektit yhtenäistävät työyhteisöjen toimintatapoja.

## Sveitsiläinen työ kulttuuri

Työskentely sveitsiläisessä työ kulttuurissa ei poikkea suuresti suomalaisesta työympäristöstä, joskin on hyvä muistaa seuraavat asiat: Viestinnässä on tärkeää muistaa teitittely, tittelit, oppiarvot sekä nimen käyttö ja hierarkian kunnioitus. Arvostettuja ovat hillitty elekieli, asiallisuus ja kohteliaisuus, joskin pitää pystyä myös vastaanottamaan suoraa kritiikkiä koskien työtehtävän suoritusta ja tulosta.

Työtehtävissä ovat ensi sijalla täsmällisyys ja huolellinen valmistautuminen. Ideat pitää pystyä esittämään selkeästi, loogisesti ja toimivasti. Tarkkaan harkitut päätökset pitää pystyä perustelemaan faktoilla. Vaikka small talk onkin arvostettua, suhtaudutaan kielteisesti työasioista vitsailemiseen eikä huumorilla ole sijaa työneuvotteluissa.

Myyntitehtävissä esityksen on oltava selkeä ja tarkka, keskittyen tosiasioiden ja korostaen tuotteen tai palvelun edullista hintaa. Kuitenkin hintaa tärkeämpiä ovat laatu ja toimitusten tai palvelun täsmällisyys. Arvostus työelämässä ansaitaan pätevyydellä, vastuuntuntoisuudella, luotettavuudella ja rehellisyydellä. Kaunopuheisuutta ja kerskailua karsastetaan. Esityksiä, joihin on jätetty tulkinnan varaa, pidetään puutteellisina ja niiden esittäjän pätevyyttä saatetaan epäillä.

Aperitiivi-kulttuuri on osana liiketoimintaa. Työpäivän jälkeisessä vapautuneessa ilmapiirissä usein viinilasillisen kera, vältetään kuitenkin keskustelua ansioista, uskonnosta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

Pukeutuminen liike-elämässä eroaa paljon sveitsiläisten rennosti vapaa-ajan tyylistä. Tyylikäs yleisvaikutelma kuvastaa ammattitaitoa, luotettavuutta ja arvovaltaa, erityisesti suositaan tummia värejä. Miehillä tummaan pukuun on yleensä yhdistettynä vaalea paita ja hillitty solmio. Puvun takkia ei tärkeissä neuvotteluissa riisuta, sillä se saatetaan kokea loukkaavaksi. Liike-elämässä naiset pukeutuvat jakkupukuun, pitkiin housuihin tai hameeseen, joka on polvipituinen. Työasuna ei koskaan käytetä olkapäitä paljastavia toppeja, eikä neuvotteluihin tulla paljain säärin tai sandaaleissa. Myös kampa-us, asusteet ja ehostuksen hillittyys ovat osa ammatillista ulkonäköä. Suomesakin pääsi lehtien otsikoihin vuonna 2010 sveitsiläisen pankin 44-sivuinen opas työntekijöiden pukukoodista ja asusteisiin liittyvistä sovelluksista.

Käyntikortti on liike-elämässä tärkeä ja kortteja otetaan mukaan useita liiketapaamisiin. Kun saavutaan tapaamiseen, kortti annetaan yrityksen vastaanottovirkailijalle rekisteröintiä varten. Yhtä tärkeää, kuin akateeminen titteli, on asema ja työtehtävä yrityksessä. Viime vuosina on englanninkielisten, kuvallisten käyntikorttien käyttö lisääntynyt. Yrityksen perustamisvuoden voi ilmoittaa käyntikortissa, koska liiketoiminnan pitkäaikaisuutta arvostetaan.

## Talous

Euroopan talousyhteisön jäsenyys hylättiin kansanäänestyksessä joulukuussa 1992 ja Sveitsi on avannut kauppansa bilateraalilla vapaakauppa-

sopimuksilla EU- ja Eta-maiden kanssa. Alppimaa on edistänyt vapaampaa taloutta Euroopan unionin kanssa säilyttääkseen kansainvälisen kilpailukykyä ja maksaa vuosittain EU:lle osallistuakseen yhteistyöhön kuten opiskelijavaihtoon ja tutkimusprojekteihin sekä Itä-Euroopan EU-maiden integroimiseksi talousalueeseen. Noin 40 % Sveitsin ulkomaanviennin arvosta muodostuu viennistä EU:n alueelle.

Maan talous perustuu koulutettuun ja erikoistuneeseen työvoimaan. Suurin työllistäjä on palvelusektori – kauppa, liikenne, pankit ja eri palveluntuottajat –, jolla työskentelee 62 % työmarkkinoilla olevasta väestöstä. Teollisuuden tuotteista tunnetaan ulkomailla parhaiten kellot ja linkkuveitset, elintarvikkeista suklaa ja juustot. Sveitsin erinomaisista viineistä vain 2 % myydään ulkomaille.

Lääketeollisuuden, vakuutusalojen ja langattoman teknologian tietotaito kasvaa jatkuvasti ja noiden alojen arvioidaan olevan Sveitsin talouskasvun moottoreita tulevaisuudessa. Nykyisin valuuttamääräisesti suurin vientiala on lääketieteellinen, seuraavaksi kellot ja instrumentit sekä kolmantena koneet ja hienomekaniikka. Viime vuosina Sveitsin liittovaltion talous on ollut hiukan plussalla, kun valtion verotulot ovat kasvaneet. Vienti ja kotimainen kysyntä ovat vetäneet vahvasti frangista huolimatta ja inflaatio on ollut matala.

Sveitsi on ympäristötietoinen maa ja yksi kierrätyksen johtavia maita maailmassa. Yhdyskuntajätteestä kierrätetään jo 51 %, kun Suomessa kiertoon saadaan vuosittain noin 35 %. Sveitsi kehittää kestävästä yhteiskuntaa ja valtion tavoitteena on resurssien käytön vähentäminen ekologisesti kestäväksi tasolle. Yhteiskunta on subventoinut uusiutuvan energian tuotantoa. Kantonit mm. kannustavat kotitalouksia siirtymään lämmittämisessä öljystä muihin energiamuotoihin maksamalla CHF 10 000 poistettavaa öljylaitetta kohden. Ympäristöpolitiikka rakentuu enenevässä määrin markkinaorientoituneille kannustimille, kuten haittaveroihin, maksuhelpotuksiin ja päästökauppaan. Vesivoima muodostaa noin 55,4 % maan sähköntuotannosta.

Sveitsin paperi- ja selluteollisuuden ulkomaankauppa on vilkasta. Noin 30 % Sveitsin kuluttamasta paperista tuodaan maahan ja lähes 70 % omasta tuotannosta myydään ulkomaille. Kehitys ja tutkimus on Sveitsissä arvostettua. 3 % bruttokansantuotteesta käytetään tutkimukseen eri aloilla.

Lähteet:

Bundesamt für Statistik. <http://www.bfs.admin.ch>

Bernerzeitung. <http://www.bernerzeitung.ch>

Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen. <http://blv.admin.ch>

Brander, P.; Gomes, R.: Kulttuurienväliinen kasvatus

Schweizerischer Gemeindeverband. <http://www.chgemeinden.ch>

Business Finland. <http://www.finpro.fi>

Immobilien Börse AG. <http://www.immobilienboerse-ag.ch>

Keisala, K.: Monikulttuurisen työhteisön viestintä

Die Bundesversammlung – Das Schweizer Parlament. <http://www.parlament.ch>

Schweizerische Bundesbahn SBB. <http://www.sbb.ch>

Sveitsin Ystävät Suomessa ry. <http://www.sveitsi.fi>

Schweizer Wanderwege. <http://www.wandern.ch>

Staatsekretariat für Migration (SEM). <https://www.sem.admin.ch>

Vereinsverzeichnis. <http://www.vereinsverzeichnis.ch>